

מתן על הפרק

מפגש מחודש עם התנ"ך

ישעיהו פרקים א' - ב'

פרק א'

פרק א' בישעיהו, הנקרא בבתי הכנסת כהפטרה לפרשת דברים, מטלטל את שומעיו בין תוכחה לתשובה, בין פורענות לישועה, בין זעם וסליחה. הפרק נתון בין שתי כותרות (ישעיהו א', א; ב', א) ורבים רואים בו הקדמה ובה סקירה של נושאים עקרוניים, מתקופות שלטונם של המלכים המפורטים בפס' א, מעין תמצית של נבואת ישעיהו.

הכותרת בא', א מפרטת לנו את תקופת פעילותו של ישעיהו ואת הקהל אליו הוא פונה.

א) שימו לב לרשימת המלכים המפורטת בפסוק, שתקופת שלטונם משתרעת על עשרות שנים. עמדו על התהפוכות המתרחשות במהלך שנות פעילותו של ישעיהו.

ב) הכותרת בב', א, הופכת את פרק א' ליחידה בפני עצמה. העזרו בדברי האברבנאל, כיצד הוא רואה את הפרק?

"חזון ישעיהו וגו' ראוי שתדע שלא אמר הכתוב חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלים כדרך הקדמה הכוללת על כל נבואותיו כי אם הדבר היה כן, לא היה צריך לומר בנבואה השנית "הדבר אשר חזה ישעיהו בן אמוץ" אחרי שהנבואות כולן נכללו בפסוק הראשון בתחילת הספר... ואולי הודיע הכתוב בזה דבר עליון אלהי, והוא שישעיהו בימי עוזיהו המלך חזה הנבואה הזאת, ואחר כך בימי יותם חזר לראות זאת הנבואה בעצמה, ובימי אחז באה לו פעם שלישית וכן בימי חזקיהו ראה אותם פעם רביעית ועל זה אמר חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלים... והיתה גם כן הנבואה הזאת רבת התוכחה בתחילת הספר, אם מפני שהיתה ראשונה בזמן, ואם לפי מעלת השנותה כל כך פעמים בימי המלכים האלה"

הפרק כולל נושאים רבים ולא ברור מהו הרקע ההיסטורי שלו. המפרשים נחלקו האם התיאור העגום המופיע בפסוקים ו-ט הוא תיאור עתידי, המאיים על העם בתוצאות אפשריות של מעשיהם הרעים או תיאור של מצב הווה לאחר מכה קשה שהוכתה ממלכת יהודה. עמדו על פרטי התיאור וחוו דעתכם. לאיזה אירוע היסטורי יכול התיאור להתאים? (השוו דה"ב כ"ח, ה-ח; מל"ב י"ח, ג);

בא', י-כ מוכיח הנביא את שומעיו במילים קשות על מה שהם עושים ומה שאינם עושים. עקבו אחרי תיאור המצוות אותן מקיים העם, מדוע הנביא מתנגד אליהן? לאור הפירוט נסו לשער מדוע לעם קשה לקבל את התוכחה. (השוו עמוס ה', כא-כה; ירמיהו ז', כא-כג)

פרק ב'

בראש פרק ב' מופיע חזון הר הבית - חזון שהשפיע עמוקות על התרבות האנושית. חזונו הנשגב של ישעיהו על שלום עולמי, עליית כל הגויים לירושלים והתאחדותם תחת מלכות ה' הווה מקור השראה לנביאים, חולמים, ומתקני עולם לאורך הדורות. בהמשך הפרק נבואה המתארת את הפיכת כל הגבוה והמפואר לשחוח ושפל ומהווה כתב אישום נוקב כנגד הגאווה האנושית. ישעיהו, בתוכחה הרלוונטית לכל דור, יורד לשורש המרידה בקב"ה ומצביע על הגאווה כיסוד כל רע. המתגאה עובד עבודה זרה - בין אם הוא משתחוה לפסל, ובין אם הוא מתגאה ברכושו, ביציר כפיו או בהשגיו התרבותיים והטכנולוגיים.

4 חזון אחרית הימים של ישעיהו (ב',א-ד) כולל בתוכו את ישועת העולם כולו ולא רק את גאולת ישראל. עקבו אחרי השלבים השונים של החזון, שימו לב של מי היזמה לעלות ולמה משמש הר הבית. התיאור מזכיר אירועים מרכזיים מדברי ימי עם ישראל, למשל: מתן תורה, יציאת מצרים, ואת העליה לרגל למשפט המתוארת בדברים יז',ח-יא. כיצד האזכורים הללו מעמיקים את הבנת הנבואה?

5 חזון הר הבית מופיע גם במיכה ד',א-ה השוו את שתי הנבואות. מהו היחס ביניהן? האם מובע בהן אותו רעיון? מה יכולות להיות הסיבות לעובדה שהנבואה מופיעה הן במיכה והן בישעיהו?

6 בפסוקים ב',ה-כד מתוארים אירועים רבים ומבהילים המלווים בפסוקים חוזרים המדגישים את המשותף בין כל ההתרחשויות (ט-יא; יז; יט; כא). עקבו אחרי המילה "יום" לאורך הפרק, ואספו את ההתרחשויות ביום המדובר, שימו לב למילים המנחות רו"ם גא"ה גב"ה שג"ב שח ושפ"ל. כיצד הן מבטאות את הרעיון המרכזי של הנבואה?

7 קיימת זיקה בין התוכחות בב',ו-ח למצוות המלך בדברים יז',ד-כ (במיוחד ישעיהו ב',ו לדברים יז',ד; ישעיהו ב',ז-ח לדברים יז',טז-יז; ישעיהו ב',יא לדברים יז',כ); מהי לדעתכם משמעות ההשוואה? האם התוכחה מופנית כלפי המלך או כלפי כל אדם? השוו גם לתיאור מלכות עוזיהו בדה"ב כ"ז.

הרחבה

כל שושנה/זלדה

כל שושנה היא אי של השלום המבטח, השלום הנצחי.	ונדמה כה קרוב אור השושנה,
בכל שושנה מתגוררת צפור ספירית ששמה "וכתרו".	כה קרוב ניחוחה, כה קרוב שקט העלים, כה קרוב אותו אי - קח סירה וחצה את ים האש.

(© כל הזכויות שמורות למחברת ולהוצאת פועלים)

מתן ומהן

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sadie Rennef Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

perk.matan@gmail.com • טל': 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים

"וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא" < לקט ביאורי מילים לישיעהו פרקים א'-ב'

פרק א' (ד) נִזְרו אַחֹר: לשון נזירות ופרישות - העם פרש מאלהיו ונסוג אחור. פירוש אחר: לשון זרים, נהפכו לזרים לקב"ה. (שימו לב לצלילים: נזורו, סרה, זורו, זרים).

(ה) **עַל מָה תִּכּוּ עוֹד תּוֹסִיפוּ סָרָה:** למרות שהוכיחם מאוד, עד שאין כבר היכן להכות. בכל זאת אתם מוסיפים לחטוא.

(ז) **וּשְׂמֵמָה כְּמִהְפַּכַת זָרִים:** הארץ הפוכה כמו אחרי השתוללות של זרים בארץ לא להם.

(ח) **כִּסְכָּה בְּכָרִם כְּמִלּוֹנָה בְּמִקְשָׁה כְּעִיר נְצוּרָה:** הסוכה והמלונה הינן מקומות לינה עראיים של שומרי הכרם או או המקשה (שדה קישואים). העיר הנצורה לאחר החרבת המרחב הכפרי שסביבה, נראית כמו מקום לינה בודד בתוך מרחב חקלאי, ללא בתים נוספים.

(יא) **מְרִיאִים:** שוורים מפוטמים. **עֲתוּדִים:** תישים.

(יג) **לֹא אוֹכֵל אֹן וְעֶצְרָה:** לא אוכל לשאת את האון, הרשע, יחד עם עצרת העם החגיגית במקדש.

(יז) **לִמְדוּ הֵיטֵב:** למדו להיטיב. **אֲשֶׁרוּ חֲמוּץ:** ישרו את דרך עושה העוול. חמוץ לשון חמס.

(יח) **לִכּוּ נָא וְנִכְחָה:** הזמנה של הנביא את העם לקבל דברי תוכחה וכיבושין או לדין צדק. פירוש אחר נלכה בדרך נכוחה - ישרה של טוב ואמת.

(כב) **כִּסְפֵּךְ הִיָּה לְסִיגִים סְבָאךָ מֵהוֹל בְּמִים:** תמונה של השחתה בה הקונה משלם בכסף מזויף מלא סיגים של מתכות זולות ומקבל בתמורה יין מהול במים.

(כד) **הוּי אָנַחֵם מְצָרִי:** אתנחם מכעסי על אויבי על ידי נקמתי בהם.

(כה) **וְאִשִּׁיבָה יְדֵי עַלְיָן וְאֶצְרֵף כְּבוֹר סִיגִין וְאִסִּינָה כָּל בְּדִילִיךָ:** אשלח ידי לטהר את ירושלים, על ידי הסרת הסיגים והבדילים מהכסף בתהליך חוזר ונשנה של צרוף.

(כט-ל) **כִּי יִבְשׂוּ מַאֲלִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם וְתַחֲפְרוּ מֵהַגְּנוֹת אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם: כִּי תִהְיֶה כְּאֵלֶּה נִבְלַת עֲלֶיךָ וְכִגְנָה אֲשֶׁר מִים אֵין לָהּ:** העצים ששמשו לעבודה זרה והיוו משענת ובטחון יתיבשו וכזיבו ובסופו של דבר יגררו את ההולכים אחריהם לאבדון.

(לא) **וְהִיָּה הַחֶסֶד לְנֹעֶרֶת וּפְעֵלוּ לְנִיצוּץ וּבְעֵרוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד וְאֵין מְכַבָּה:** החסון- האילן הגדול והתקיף יהפוך לנעורת- פסולת פשתן ופועלו לניצוץ - והמגדל אותו יהפוך לנצוץ והכל ישרף.

פרק ב' (ו) כִּי מְלֹאוּ מִקְדָּם וְעֲנִיִּים כְּפִלְשֵׁתִים: מלאה ארצכם אלילים ומעשי כישוף ממזרח (קדם) ועד מערב (פלישתים). **וּבִילְדֵי נְכָרִים יִשְׁפִּיקוּ:** מתערבים בגויים ומולידים ילדים נכרים.

(יא) **עֵינֵי גְבוּהַת אָדָם שְׁפַל:** מבט עיני האדם, המביע את גאוותו, יושפל.

(טז) **וְעַל כָּל אֲנִיּוֹת תְּרַשִּׁישׁ: וְעַל כָּל שְׂכִיּוֹת חֲמַדָּה:** אוניות הנוסעות לעיר הרחוקה תרשיש, או באות ממנה- פאר הטכנולוגיה האנושית של הזמן. שכיית חמדה מקבילות לאניות והן ספינות פאר.

(יט) **...בְּקוֹמוֹ לַעֲרֹץ הָאָרֶץ:** לערוץ פירושו לשבור או להרעיד.

(כ) **בְּיוֹם הַהוּא יִשְׁלִיךְ הָאָדָם אֶת אֱלִילֵי כִסְפוֹ וְאֶת אֱלִילֵי זָהָב אֲשֶׁר עָשׂוּ לוֹ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַחֲפָר פְּרוֹת וְלַעֲטָלְפִים:** נוסח הפסוק קשה, שד"ל פירש את הכתוב בלשון לעג, האדם שקודם השתחוה לכסף וזהב עכשיו ישתחוה לעטלפים שיכניסו אותו למאורותיהם.